

Σύντροφε Μανόλη, σου γράφω αυτές τις σκέψεις σήμερα, Τετάρτη, 1 Απριλίου, την ημέρα της κηδείας σου, για να σου ξεκαθαρίσω ότι όχι μόνο δε θα σου πω το “στερνό αντίο”, αλλά δε θα σου πω κανένα “αντίο”. Γιατί όπως πολύ καλά θυμάσαι, και στις συζητήσεις που κάναμε στο σπίτι σου, αλλά και σε όλες τις εκδηλώσεις που σε καλούσαμε και, πάντα πρόθυμα, ερχόσουν, τόνιζες με έμφαση, σύντροφε Μάκη “τα θέματα αυτά θα τα συζητάμε για πάντα γιατί δεν τελειώνουν ποτέ”. Θα σου υπενθυμίσω λοιπόν ορισμένα από τα θέματα αυτά και τις εκδηλώσεις στις οποίες μας τα ανέλυσες, με το μοναδικό δικό σου τρόπο, για να σε πείσω να δεχθείς το ότι δεν πρόκειται να σου πω ποτέ “αντίο”.

Θα σου θυμίσω τη μεγάλη εκδήλωση που μίλησες στο δημαρχείο της Βούλας, όταν σε είχαμε καλέσει οικολογικές οργανώσεις που συμμετείχαμε στον αγώνα για να μη γίνει το φαραωνικό φράγμα της ΔΕΗ στο Νέστο. Εκεί μας εξήγησες με πολύ τεκμηριωμένο λόγο τις τραγικές επιπτώσεις, όχι μόνο οικολογικές, αλλά και κοινωνικές και οικονομικές που έχουν τα μεγάλα φράγματα. Σε ερώτηση μάλιστα παρευρισκόμενων, για το πού θα βρούμε την ενέργεια που χρειαζόμαστε, απάντησες με αφοπλιστικά επιχειρήματα ότι και για αυτό το θέμα θα πρέπει να αποφασίζουν οι τοπικές κοινωνίες, που γνωρίζουν τις ανάγκες που έχουν. Και η απάντηση αυτή δεν ήταν μόνο λόγια, αλλά ήσουν εσύ που είχες κάνει τη μελέτη για τα μικρά χωμάτινα φράγματα -την οποία μάλιστα, όπως μου είπες, είχες αρχίσει να τη γράφεις, όταν ήσουν στη φυλακή- και την έβαλες σε εφαρμογή στην Απείρανθο της Νάξου, αφού την πρότεινες σε συζήτηση στην ανοιχτή συνέλευση των κατοίκων του χωριού, στα πλαίσια της άμεσης δημοκρατίας, που λειτουργούσε η κοινότητα. Μάλιστα σου θυμίζω ότι το πρωτόλειο κείμενο της μελέτης, γραμμένο στη γραφομηχανή, μου το είχες αφιερώσει και το έχω εδώ δίπλα μου τώρα που σου γράφω.

Πώς μπορώ, λοιπόν σύντροφε Μανόλη να σου πω αντίο, όταν και σήμερα κάνουμε αγώνες ενάντια στα μεγάλα φράγματα, με πρώτο αυτό της Μεσοχώρας, που στοχεύει στην εκτροπή του Αχελώου, ή κάνουμε αγώνες ενάντια στις εξορύξεις και τις βιομηχανικού τύπου ανεμογεννήτριες, που γνωρίζω πολύ καλά ότι ήσουν κάθετα αντίθετος;

Επίσης θα σου υπενθυμίσω, σύντροφε Μανόλη, την εκδήλωση στο αμφιθέατρο του Λυκείου Βουλιαγμένης, όταν σε καλέσαμε να στηρίξεις τον αγώνα που κάναμε για την προστασία της Λίμνης της Βουλιαγμένης και την ανάδειξη του Ναού του Απόλλωνα Ζωστήρα. Θυμάμαι ότι μας είχες καθηλωμένους για τέσσερις ώρες, καθηγητές και μαθητές, και μας

έκανες ένα εξαιρετικό μάθημα ιστορίας και ανθρωπιάς. Εκεί, αφού μας μίλησες για τη σημασία του οικοσυστήματος της Λίμνης αλλά και την ανάγκη για την ανάδειξη του αρχαιολογικού μνημείου, μας περιέγραψες με συγκινητικές λεπτομέρειες τους αγώνες που συμμετείχες τόσο ενάντια στο ναζισμό όσο ενάντια στη χούντα. Μας μίλησες για τη βαρβαρότητα που προκαλεί η αστυνομοκρατία και η στρατοκρατία, για τα εγκλήματα των ναζί και των συνταγματαρχών, αλλά και για την ανάγκη αποτροπής κάθε αυταρχικού καθεστώτος και στη συνέχεια ανέλυσες τη σκέψη σου για την εφαρμογή της μιας και μοναδικής δημοκρατίας, της άμεσης δημοκρατίας, όπως είπες.

Θυμάμαι επίσης, και θα μου μείνει για πάντα χαραγμένη στο μυαλό και στην καρδιά, την απάντηση που έδωσες σε μια μαθήτριά όταν σε ρώτησε για τους μετανάστες, που ανάμεσα στα άλλα της είπες ότι οι μετανάστες δεν είναι μόνο φίλοι μας, αλλά είναι αδέρφια μας. Και όταν τελείωσε η εκδήλωση, που ήταν πραγματικά συγκλονιστική όλοι φύγαμε βουρκωμένοι.

Σε ρωτώ, λοιπόν και πάλι, σύντροφε Μανόλη, πως μπορώ να σου πω αντίο, και πώς μπορούμε να σταματήσουμε την κουβέντα μας, όταν τα ιστορικά μνημεία συνεχίζουν να κινδυνεύουν από καταστροφή και εμπορευματοποίηση, όταν η αστυνομοκρατία είναι προ των πυλών, για να μην πω μέσα στις πύλες, και όταν προσπαθούν να μας πείσουν ότι οι μετανάστες είναι οι μεγαλύτεροι εχθροί μας;

Τέλος σύντροφε Μανόλη, -τρόπος του λέγειν τέλος γιατί αυτή η κουβέντα θα πάει πολύ μακριά- θέλω να σου θυμίσω τις συζητήσεις που κάναμε στο σπίτι σου για την άμεση δημοκρατία, παρά το γεγονός ότι δε συμφωνούσαμε σε όλα. Αυτό που με κέντριζε κυρίως ήταν το ότι δεν είχες μόνο ξεκάθαρη άποψη για την άμεση δημοκρατία, αλλά την έβαλες και σε εφαρμογή στην Απειράνθο, προτείνοντας, ως κοινοτάρχη την ανοιχτή συνέλευση των κατοίκων, ως το όργανο λήψης των αποφάσεων και το κοινοτικό συμβούλιο σαν το όργανο που θα υλοποιούσε τις αποφάσεις της συνέλευσης. Μάλιστα μου έκανε εντύπωση, όταν επισκεφθήκαμε τη Νάξο, ότι και άλλες κοινότητες είχαν ακολουθήσει το παράδειγμα της Απειράνθου, καθιερώνοντας ανοιχτές συνελεύσεις των κατοίκων.

Για το θέμα της άμεσης δημοκρατίας, ένα μεγάλο θέμα, που απασχολεί χιλιάδες ανθρώπους σε όλο τον κόσμο, θα σου θυμίσω κάποιες από τις σκέψεις που συμφωνούσαμε, όπως τις έχει δημοσιεύσει στον πρόλογο που έγραψες για το βιβλίο του συντρόφου,

Κώστα Λάμπου, “Άμεση Δημοκρατία και Αταξική Κοινωνία”, όπου ανάμεσα στα άλλα γράφεις:

“.....Το βασικό πρόβλημα σήμερα, για την Ελλάδα, την Ευρώπη και όλη την ανθρωπότητα, είναι η συμμετοχή του πολίτη στα κοινά. Ο ενεργός πολίτης, ο συνειδητός πολίτης δεν ανέχεται να αποφασίζει άλλος για αυτόν. Αξιώνει τη συμμετοχή του στα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Απαιτεί την εφαρμογή της αληθινής δημοκρατίας, της Άμεσης Δημοκρατίας. Δεν θέλει να εκχωρεί, να παραχωρεί τα δικαιώματά του να νομοθετεί και να δικάζει με αντιπροσώπους, έστω και αν τους εκλέγει ο ίδιος.

Το αντιπροσωπευτικό κοινοβουλευτικό σύστημα έχει καταρρεύσει. Προκαλεί συνεχώς αναντιστοιχία ανάμεσα στους εκλέκτορες και τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους. Γι’ αυτό και προβάλλει άμεσα η κοινωνικοποίηση των μέσων πολιτικής εξουσίας, δηλαδή η συμμετοχική δημοκρατία, η Άμεση Δημοκρατία.....”

Μετά από όλα αυτά καταλαβαίνεις, σύντροφε Μανόλη, γιατί δε θα σου πω ποτέ ....κανένα “αντί”

Μάκης Σταύρου, ιστορικός.

Ένας, σύντροφός σου, που θα συνεχίσει να κουβεντιάζει μαζί σου.....